UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Svpplementvm Tertiæ Partis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De consensu coacto. Quæstio 47.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38817

Visual Library

QVÆST. XLVII.

De conſenſu coacto & conditionato, in ſex articulos diuiſa.

DEinde conſiderandum eſt de conſenſu coacto & conditionato.

¶ Circa quod quæruntur ſex.

¶ Primo, vtrum aliquis conſenſus poſſit eſſe coactus?

¶ Secundo, vtrum aliqua coactio metus cadat in conſtantem virum?

¶ Tertio, vtrum conſenſus coactus tollat matrimonium?

¶ Quarto, vtrum conſenſus coactus faciat matrimonium ex parte cogentis?

¶ Quinto, vtrum per conſenſum conditionatum fiat matrimonium?

¶ Sexto, vtrum aliquis ex præcepto patris compelli poſſit ad matrimonium contrahendum?

ARTIC. I.

Vtrum aliquis conſenſus poſsit eſſe coactus? 191

AD primum ſic proceditur. Videtur, quòd nullus conſenſus poſſit eſſe coactus. Coactio enim in libero arbitrio cadere non poteſt, ſecundum aliquem ſtatum eius: vt in ſecundo lib. diſt. 25.* dictum eſt. Sed conſenſus eſt actus liberi arbitrij. Ergo non poteſt eſſe coactus.

¶ 2 Præterea, Violentum idem eſt quod coactum. Sed coactum ſecundum Philoſophum * eſt, cuius principium eſt extra, nihil conferente vim paſſo: ſed omnes conſenſus principium eſt intra. Ergo nullus conſenſus poteſt eſſe coactus.

¶ 3 Præterea, Omne peccatum conſenſu perficitur. Sed illud quo perficitur peccatum, cogi non poteſt: quia ſecundum Auguſt. † nullus peccat in eo quod vitare non poteſt. Cùm ergo vis à Iuriſtis definiatur eſſe maioris rei impetus, qui repelli non poteſt: videtur quòd conſenſus non poſsit eſſe coactus, vel violentus.

¶ 4 Præterea, Dominium libertati opponitur. Sed

Tho. 4. d. 29 q. vnica, ar. 1. & ſeq.

** Tho. in 2. ſent d. 25. q. 1. ar 2.*

** lib. 3. eth. c. 1. in med.*

† lib. 3 de lib. arbi. c. 18. to. 1 & ſimile quid habet Chryſoſt. hom. 33. in c. 19. Matt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sed coactio ad dominium pertinet, vt patet in quadam Tullij definitione: dicit enim quòd vis eſt impetus dominantis, retinens rem intra terminos alienos. Ergo vis in libero arbitrio non cadit, & ita nec in conſenſum, qui eſt actus eius.

SED contra, Illud quod eſſe non poteſt, non poteſt aliquid impedire. Sed coactio conſenſus impedit matrimonium, vt in littera * dicitur. Ergo conſenſus cogi poteſt.

* lib. 4. ſent. d. 29 §. A.

¶ Præterea, In matrimonio eſt quidam contractus. Sed in contractibus poteſt eſſe voluntas coacta: vnde legiſlator in integrum reſtitutionem adiudicat, ratum non habens quod vi metuſue cauſa factum eſt. Ergo etiam in matrimonio poteſt eſſe conſenſus coactus.

RESPONDEO dicendum, quòd duplex eſt coactio vel violentia. Vna, quæ facit neceſſitatem abſolutam; & tale violentum dicitur à Philoſopho *, violentum ſimpliciter: vt cum quis aliquem corporaliter impellit ad metum. Alia, quæ facit neceſſitatem conditionatam; & hanc vocat Philoſophus * violentum miſtum: ſicut cum quis proijcit merces in mare, ne periclitetur: & in iſto violento quamuis hoc quod fit, non ſit per ſe voluntarium, tamen conſideratis circumſtantijs, hic & nunc, voluntarium eſt: & quia actus in particularibus ſunt, ideò ſimpliciter voluntarium eſt, ſed ſecundum quid, inuoluntarium: vnde hæc violentia vel coactio poteſt eſſe in conſenſu, qui eſt actus voluntatis, non autem prima. Et quia hæc coactio ſit ex hoc quòd timetur aliquod periculum imminens: ideò iſta vis idem eſt quod metus, qui voluntatem cogit quodammodo, ſed prima vis cadit in corporalibus actibus. Et quia legiſlator conſiderat non ſolum interiores actus, ſed magis exteriores: ideò per vim intelligit coactionem ſimpliciter, propter quod vim contra metum diuidit. Sed nunc agitur de conſenſu interiori, in quem non cadit coactio ſeu vis quæ à metu diſtinguitur: & ideò quantum ad pro-

* loco iã citando.

* 3. ethic. c. 1.

pro-

propoſitum pertinet, idem eſt coactio, quod metus. Eſt autem metus ſecundum Iuriſperitos *, Inſtantis vel futuri periculi cauſa, mentis trepidatio. Et per hoc patet ſolutio Ad obiecta: nam primæ rationes procedunt de coactione prima, ſecundæ de ſecunda.

*loco citato in cor. art. ſeq.

ARTIC. II.

Vtrum aliqua coactio cadat in conſtantem virum? 192

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur, quòd coactio metus non cadat in conſtantem virum: quia de ratione conſtantis eſt, quòd non trepidet in periculis. Cùm ergo metus ſit trepidatio mentis, ratione periculi imminentis, videtur quòd non cogatur metu.

¶ 2 Præterea, Omnium terribilium finis eſt mors, ſecundum Philoſophum in 3. Ethic.* quaſi perfectiſſimum inter terribilia. Sed conſtantes non coguntur morte: quia etiam fortis pericula mortis ſuſtinet. Ergo nullus metus cadit in conſtantem virum.

* lib. 3. eth. c. 6.

¶ 3 Præterea, Inter alia pericula, præcipue à no[illegible]metur periculum famæ. Sed timor infamiæ non [illegible]tur timor cadens in conſtantem virum: quia, vt dicit lex*, timor infamiæ non continetur illo edicto, quod metus cauſa factum eſt. Ergo nec aliquis alius metus cadit in conſtantem virum.

* in digeſto veteri lib 4. tit. 2. lege 7.

¶ 4 Præterea, Metus in eo qui metu cogitur, peccatum relinquit: quia facit eum promittere quod non [illegible] ſoluere, & ſic facit eum mentiri. Sed non eſt conſtantis aliquod peccatum, etiam minimum, pro aliquo timore facere. Ergo nullus metus cadit in conſtantem virum.

SED contra, Abraham & Iſaac conſtantes fuerunt. Et in eis cecidit metus: quia ratione metus dixerunt vxores ſuas ſibi eſſe ſorores. Ergo * metus poteſt cadere in conſtantem virum.

* id habetur in decr. li. 4. tit. 1. c. 28. & c. 15.

¶ Præterea, Vbicumque eſt violentum miſtum, eſt aliquis metus cogens. Sed aliquis quantumcumque conſtans, poteſt pati tale violentum: quia ſi ſit in mari, merces proijciet tempore naufragij. Ergo

metus

metus poteſt cadere in conſtantem virum.

RESPONDEO dicendum, quòd cadere metum in aliquem, eſt aliquem metu cogi. Cogitur autem aliquis metu, quando aliquid facit quod aliàs non vellet, ad euitandum id quod timet *. In hoc autem conſtans ab inconſtanti diſtinguitur, quantum ad duo. Primo, quantum ad qualitatem periculi, quod timetur: quia conſtans ſequitur rationem rectam, per quam ſcit quid pro quo dimittendum ſit vel faciendum. Semper autem minus malum, vel maius bonum eligendum eſt: & ideò conſtans ad minus malum ſuſtinendum cogitur metu maioris mali: non autem cogitur ad maius malum, vt vitet minus malum. Sed inconſtans cogitur ad maius malum, propter metum minoris mali, ſcilicet ad peccatum, propter metum corporalis pœnæ. Sed pertinax è contra non poteſt cogi, etiam ad minus malum ſuſtinendum, vel faciendum, vt euitet maius malum: vnde conſtans eſt medius inter inconſtantem & pertinacem. Secundò differunt, quantum ad æſtimationem periculi imminentis: quia conſtans non niſi ex forti æſtimatione & probabili cogitur, ſed inconſtans ex leui. Prou. Fugit impius nemine perſequente.

*quis dicatur metus cadēs in virum conſtantē vide. L. Qui in aliena, §. fin ff. de Acq. hæredi.

Ad primum ergo dicendum, quòd conſtans, ſicut & de forti dicit Philoſophus *, eſt intrepidus: non quod omnino non timeat, ſed quia non timet, quæ non oportet, vel vbi, vel quando oportet.

li. 3. Eth. c. 6.

Ad ſecundum dicendum, quòd peccata ſunt maxima malorum: & ideò ad hæc nullo modo poteſt homo conſtans cogi: immo magis debet homo mori, quàm talia ſuſtinere, vt etiam Philoſ. in 3. Ethic. dicit. Sed quædam damna corporalia ſunt minora quibuſdam alijs, inter quæ ſunt præcipua quæ ad perſonam pertinent, ſicut mors, verbera, dehoneſtatio per ſtuprum, & ſeruitus: & ideò ex iſtis conſtans cogitur ad alia damna corporalia ſuſtinenda; & hæc continentur hoc verſu:

lib. 3. c. 1. parū ante med.

Stupri, ſiue ſtatus, verberis, atque necis,

Nec

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nec differt, vtrum hæc pertineant ad perſonã propriam, vel vxoris, vel filiorum, vel aliorũ huiuſmodi.

Ad tertium dicendum, quòd infamia quamuis ſit maius damnum, tamen ei de facili occurri poteſt: & ideò non reputatur cadere in conſtantem virum, metus infamiæ, ſecundum iura.

Ad quartum dicendum, quòd conſtans non cogitur ad mentiendum: quia tunc vult dare: ſed tamen poſtea vult petere reſtitutionem, vel ſaltem iudici denuntiare, ſi ſe promiſit non petiturum reſtitutionem. Non poteſt autem promittere ſe non denunciaturum: quia cum hoc ſit contra bonum iuſtitiæ, ad hoc cogi non poteſt, vt ſcilicet contra iuſtitiã faciat.

ARTIC. III.

Vtrum conſenſus coactus tollat matrimonium? 293

AD tertium ſic proceditur. Videtur, quòd conſenſus coactus non tollat matrimonium. Quia ſicut ad matrimonium requiritur conſenſus, ita ad Baptiſmum requiritur intentio. Sed coactus timore ad recipiendum Baptiſmum, recipit ſacramentum. Ergo coactus ad conſentiendum aliquo timore, matrimonio obligatur.

Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reformatr. c. 9.

¶ 2 Præterea, Violentum miſtum, ſecundum Philoſophum *, plus habet de voluntario, quàm de inuoluntario. Sed non poteſt aliter conſenſus eſſe coactus niſi per violentum miſtum. Ergo non omnino excluditur voluntarium, & ita adhuc eſt matrimoniũ.

lib. 3. eth. c. 1. non remote à prin.

¶ 3 Præterea, Ei qui conſentit in matrimonium coactus, conſulendum videtur, quòd in matrimonio maneat: quia ſpeciem mali habet, promittere & non implere, à quo Apoſtolus vult nos abſtinere. Hoc autem non eſſet, ſi conſenſus coactus omnino matrimonium tolleret. Ergo, &c.

SED contra eſt, quod Decret. dicit *, Cum locum non habeat conſenſus, vbi metus vel coactio intercidit, neceſſe eſt, vt vbi aſſenſus cuiuſque requiritur, coactionis materia repellatur. Sed in matrimonio requiritur communis conſenſus. Ergo, &c.

in decretal. lib 4. tit 1. ca. Cum locũ non habeat.

¶ Præ-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Præterea,* Matrimonium ſignificat coniunctio-
nem Chriſti ad Eccleſiam; quæ fit ſecundum liberta-
tem amoris. Ergo non poteſt fieri per conſenſum
coactum.

RESPONDEO dicendum, quòd vinculum matri-
monij eſt perpetuum: vnde illud quod perpetuitati
repugnat, matrimonium tollit. Metus autem qui ca-
dit in conſtantem virum, perpetuitatem contra-
tollit: quia poteſt peti reſtitutio in integrum: & ideò
talis coactio metus quæ cadit in conſtantem virum,
tollit matrimonium, & non alia. Conſtans autem
vir iudicatur virtuoſus, qui eſt menſura in omnibus
operibus humanis, vt Philoſ. dicit in 3.† Ethic. Qui-
dam autem dicunt, quòd ſi adſit conſenſus, quamuis
coactus, interius, eſt matrimonium quantum ad Deum,
ſed non quantum ad ſtatum Eccleſiæ, quæ præſumit
ibi non fuiſſe conſenſum interiorem, propter metum.
Sed hoc nihil eſt: quia Eccleſia non debet præſume-
re de aliquo peccatum, quouſque probetur. Pecca-
autem, ſi dixit ſe conſentire, & non conſenſit; ve-
Eccleſia præſumit eum conſenſiſſe, ſed iudicat con-
ſenſum illum extortum non eſſe ſufficientem ad fa-
ciendum matrimonium.

Ad primum ergo dicendum, quòd intentio non
eſt cauſa efficiens ſacramenti in Baptiſmo; ſed
lum eliciens actionem agentis: ſed conſenſus eſt cau-
ſa efficiens in matrimonio *; & ideò non eſt ſimi-

Ad ſecundum dicendum, quòd ad matrimonium
non ſufficit quodcumque voluntarium; ſed volunta-
rium completè, quia debet eſſe perpetuum; & ideò
per violentum miſtum impeditur.

Ad tertium dicendum, quòd non ſemper debet
induci ad hoc, quòd in matrimonio illo ſtet, ſed so-
lum quando non timetur periculum de diſſolutione;
aliàs autem non peccat: quia non ſoluere promiſſum
quæ nolens facit, non eſt ſpecies mali.

* Aug. de Geneſ. cont. Manich. li.2 c.23. to.1 & li.65. q.46. to 4 & li. 12. cōt. Fauſt. c.8. to.6. de nupt. & concupiſc. c.10. & 21. to. 7.

Al. rebus.

† lib.3. c. 4. nō longe à fine.

q. 45. ad 1.

ARTIC. IV.

Vtrum conſenſus coactus, ex parte cogentis faciat matrimonium?

AD quartum ſic proceditur. Videtur, quòd conſenſus coactus, ſaltem ex parte cogentis faciat matrimonium. Quia matrimonium eſt ſignum ſpiritualis coniunctionis. Sed ſpiritualis coniunctio, quę eſt per charitatem, poteſt eſſe ad eum, qui non habet charitatem. Ergo & matrimonium ad eum, qui non vult.

¶ 2 Præterea, Si illa quæ fuit coacta, poſtmodum conſentiat, erit verum matrimonium. Sed iſte qui coegit primo, ex conſenſu illius non ligatur. Ergo ex primo conſenſu ligabatur matrimonio.

SED contra, Matrimonium eſt relatio æquiparantiæ. Sed talis relatio æqualiter eſt in vtroque. Ergo ſi ſit impedimentum ex parte vnius, non erit matrimonium ex parte alterius.

RESPONDEO dicendum, quòd cum matrimonium ſit quædam relatio, & non poſſit innaſci relatio in vno extremorũ ſine hoc, quòd fiat in alio: ideò quicquid impedit matrimonium in vno, impedit ipſum in altero: quia non poteſt eſſe quòd aliquis ſit vir non vxoris, vel quòd aliqua ſit vxor non habens virum, ſicut nec mater non habens filium: & ideò dicitur communiter, quòd matrimonium non claudicat.

Ad primum ergo dicendum, quòd quamuis actus amantis poſſit tranſire in non amantem, tamen vnio inter eos non poteſt eſſe, niſi ſit mutua amatio: & ideò dicit Philoſophus in 8. Ethic. * quòd ad amicitiam, quæ in quadam vnione conſiſtit, requiritur redamatio. * lib. 8. c. 2.

Ad ſecundum dicendum, quòd ex conſenſu libero illius, qui primo coactus eſt, non fit matrimonium, niſi in quantum conſenſus præcedens in altero, adhuc manet in ſuo vigore: vnde ſi diſſentiret, non fieret matrimonium.

ARTIC. V.

Vtrum per conſenſum conditionatum fiat matrimonium?

195 AD quintùm ſic proceditur. Videtur, quòd nec per conſenſum conditionatum fiat matrimoniũ. Quia quod ſub conditione ponitur, non ſimpliciter enuntiatur. Sed in matrimonio oportet eſſe verba ſimpliciter exprimentia conſenſum. Ergo conditio alicuius conſenſus non facit matrimonium.

¶ 2 Preterea, Matrimonium debet eſſe certum. Sed vbi dicitur aliquid ſub conditione, ponitur illud ſub dubio. Ergo talis conſenſus non facit matrimonium.

SED contra, In alijs contractibus fit obligatio ſub conditione, & ſtat ſtante conditione. Ergo cum matrimonium ſit contractus quidam, videtur quòd poſſit fieri per conditionatum conſenſum

RESPONDEO dicendum, quòd conditio appoſita aut eſt de præſenti, aut de futuro. Si de præſenti, & non eſt contraria matrimonio, ſiue ſit honeſta, ſiue inhoneſta, ſtat matrimonium ſtante conditione; & ea non ſtante non ſtat. Sed ſi ſit contraria bonis matrimonij, non efficitur matrimonium: ſicut etiam ſupra de ſponſalibus dictum eſt *. Si autem ſit conditio de futuro: aut eſt neceſſaria, ſicut Solem oriri cras: & tunc eſt matrimonium, quia talia futura ſunt præſentia in cauſis ſuis. Aut eſt contingens, vt datio pecuniæ vel acceptatio parentum: & tunc idem eſt iudicium de tali conſenſu, ſicut de conſenſu, qui fit per verba de futuro: vnde non facit matrimonium.

q. 43. a. 1 corp.

vide decret. li. 4. tit. 5.

Et per hoc patet ſolutio ad obiecta.

ARTIC. VI.

Vtrum aliquis præcepto patris poſsit compelli ad matrimonium contrahendum?

196 AD ſextum ſic proceditur. Videtur, quòd aliquis præcepto patris poſſit compelli ad matrimonium contrahendum. Dicitur enim ad Col. 3. Filij, obedite parentibus veſtris per omnia. Ergo &

Conc. Trident. paulo ante indicatũ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in hoc etiam obedire tenentur.

¶ 2 Præterea, Geneſ. 28. Iſaac præcepit Iacob, quòd non acciperet vxorem de filiabus Chanaan. Nō autem præcepiſſet, niſi de iure præcipere potuiſſet. Ergo filius in hoc tenetur obedire patri.

¶ 3 Prẹterea, Nullus debet promittere præcipuè per iuramentum, pro illo, quem non poteſt cogere ad ſeruandum. Sed parentes promittunt futura matrimonia pro filijs, & etiam iuramento firmant. Ergo poſſunt præcepto cogere filios ad implendum.

¶ 4 Prẹterea, Pater ſpiritualis, ſcilicet Papa, poteſt compellere præcepto ad matrimonium ſpirituale, ſcilicet ad epiſcopatum accipiendum. Ergo poteſt & pater carnalis, ad matrimonium carnale.

SED contra, Patre imperante matrimonium, filius poteſt ſine peccato religionem intrare. Ergo non tenetur ei in hoc obedire.

¶ Præterea, Si teneretur obedire, ſponſalia per parentes contracta abſque conſenſu filiorum, eſſent ſtabilia. Sed hoc eſt contra iura *. Ergo, &c.

*lib. 4. de decret. titul. 2. c. 1.

RESPONDEO dicendum, quòd cum in matrimonio ſit quaſi quædam ſeruitus perpetua, pater non poteſt cogere filium ad matrimonium per præceptū, cum ſit liberæ conditionis: ſed poteſt eum inducere ex rationabili cauſa: & tunc ſicut ſe habet filius ad cauſam illam, ita ſe habet ad præceptum patris; vt ſcilicet ſi cauſa illa cogat de neceſſitate, vel de honeſtate, & præceptum patris ſimiliter cogat, aliàs non.

Ad primum ergo dicendum, quòd verbum Apoſtoli non intelligitur in illis, in quibus eſt liber ſui, ſicut pater: & huiuſmodi eſt matrimonium, per quod etiam filius fit pater.

Ad ſecundum dicendum, quòd Iacob aliàs tenebatur ad faciendum hoc quod mandabat Iſaac, tum propter malitiam illarum mulierum: tum quia ſemen Chanaan de terra quæ ſemini Patriarcharum promittebatur, erat diſperdendum: & ideò Iſaac præcipere poterat,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ad tertium dicendum, quòd non iurant niſi illa, conditione ſubintellecta, ſi illis placuerit, & ipſi obligantur ad eos bona fide inducendum.

poteſt Papa cogere vt quis episcopatum ſuſcipiat.

Ad quartum dicendum, quòd dicunt quidam, quòd Papa non poteſt præcipere alicui quòd accipiat Epiſcopatum: quia conſenſus debet liber eſſe. Sed hoc poſito, periret eccleſiaſticus ordo: niſi enim aliquis poſſet cogi ad ſuſcipiendum regimen Eccleſiæ, Eccleſia conſeruari non poſſet: cum quandoque illi qui ſunt idonei ad hoc, nolint ſuſcipere niſi coacti. Et ideò dicendum, quòd non eſt ſimile hinc inde, quia non eſt aliqua corporalis ſeruitus in matrimonio ſpirituali ſicut in corporali: eſt enim ſpirituale matrimonium ſicut quoddam officium diſpenſandæ rei publicæ: primæ Corinthiorum quarto, *Sic nos exiſtimet homo* vt miniſtros, &c.

QVÆST. XLVIII.

De obiecto conſenſus, in duos articulos diuiſa.

197 *Thom. 4. d. 28. a. 4 † refertur 17. q. 1. c. Volentibus, & d. 27. cap. 5. Vouentibus. Id etiam habet Aug. in lib. de bono viduitatis, c. 9 to 4. & in lib. de fide ad Petrum, c. 42 to. 3*

DEinde conſiderandum eſt de obiecto conſenſus.

¶ Circa quod quæruntur duo.

¶ Primo, vtrum conſenſus, qui facit matrimonium, ſit conſenſus in carnalem copulam?

¶ Secundo, vtrum conſenſus in aliquam propter cauſam inhoneſtam, faciat matrimonium?

ARTIC. I.

Vtrum conſenſus qui facit matrimonium, ſit conſenſus in carnalem copulam?

AD primum ſic proceditur. Videtur, quòd conſenſus, qui facit matrimonium, ſit conſenſus in carnalem copulam. Dicit enim Hieronymus †, quòd vouentibus virginitatem, nō ſolum nubere, ſed etiam velle nubere, damnabile eſt. Sed non eſſet damnabile niſi eſſet virginitati contrarium, cui nuptiæ non contrariantur, niſi ratione carnalis copulæ. Ergo conſenſus voluntatis qui eſt in nuptijs, eſt in carnalem copulam.

¶ 2 Preterea, Omnia quæ ſunt in matrimonio inter